

Nurullah Ataç'tan Şevket Rado'ya Mektuplar

İKİNCİ MEKTUP

12 AGUSTOS 2001

Azizim Şevket,

Telefonla verilen habere bakılırsa ben, Ankara Halkevindeki konuşmada, şiirin manasız olmasını istedikten sonra kalkmış, bir de: «Şiirden estetikçiler anlamaz, şairler anlar» demişim. Bu söz de sayın fıkracılarımızın betine gitmiş. Öyle demedim ben, öyle demedim ya, tutalım ki öyle demişim, ne var bunda öfkelenecek? Birkaç yıl oluyor, ünlü yazarlarımızdan biri gazaba gelmiş: «Şiirden anlamak için o büyüklü sanata çalışmış olmak gerektir, sen şiir yazmış adam değilsin ki Yahya Kemal'in şiirini anlayabilesin» gibi bir şeyler söylüyor beni paylamıştı. Onun dediğine kimse öfkelenmedi, sinirlenmedi; şiirden yalnız şairlerin anlayabileceğine inanırdılar, inanmadılarsa da ses çıkarmadılar. O söz o zaman doğruydu da şimdi ben söyledim diye mi yanlış oluyor?

Şiir yalnız şairler okusun diye yazılmaz, demek ki şiiri şairlerden başka kimselerin de anlayabileceği kabul edilir. Her toplumda şiiri seven, şiir okumak isteyen birçok kişiler vardır, şiir onlar için yazılır. Estetikçiler, yani sanat felsefesi ile uğraşanlar da o kişilerdendir, onlar da şiiri sever, onlar da şiirden anlarlar. Ben, estetikçiler şiirden anlamaz gibi bir söz söylemedim.

Ankara Halkevinde konuşurken aklıma Abbé Bremond'un bir sözü geldi. Ki-

tabının bir yerinde: «Ben şiirin ne olduğunu Villon'a sormam, Bergson'a sorarım» der. Ben: «Hayır, şiirin ne olduğunu feylesoftan, estetikçiden sorulmaz, şairden sorulur» dedim. Ruhbilimci bize şiir zevkinin nasıl bir şey olduğunu anlatabilir, ama onun anlattığı şiir değildir, sanat değildir, insan ruhunun şiire, sanata olan ihtiyacıdır. Ruhbilimci için iyi bir sanat eseri ne ise kötü bir sanat eseri de odur, ikisi de birtakım insanların ruhuna işler, ikisi de birtakım insanlara sanat sevincini verir. Yaratma bakımından da iyi eserle kötü eser ruhbilimci için birdir: güzel bir şiiri yazan nasıl çalışıyorsa kötüsünü yazan da öyle çalışır... Estetikçi ise şiirin nasıl olması gerektiğini söyler. Onun sözlerini ilgi ile dinleyebiliriz, dedikleri içinde bize çok hoş, çok doğru gelenler olabilir. Ama ne yapalım ki sanat yalnız onun dedikleri değildir; estetikçinin hatırına gelmeyecek, estetikçinin beğenmeyeceği sanat şekilleri de olabilir. Estetikçinin bütün dediklerine uyup da gene güzel olmayacak, yaşamıyacak eserler çıkar. Demek ki şiirin, sanatın ne olduğunu estetikçi bilmez, şair bilir, sanatçı bilir.

Doğrusunu istersen Şevket, sanatın şiirin ne olduğunu şairle sanatçıya da sormam. Sordum mu, onlar da şiirin, sanatın ne olduğunu anlatmağa kalktı-

lar mı, bir şair, bir sanatçı olmaktan çıkar, bir estetikçi, bir tenkidci oluverirler. Ben şairden, sanatçıdan şiir isterim, sanat eseri isterim; onların vereceği eserle de şiirin, sanatın ne olduğunu sezerim. Ne demek istediğimi bir misalle söyleyeyim. Yahya Kemal iyi şairdir, büyük şairdir. Yahya Kemal'le oturup şiirden konuşurum; çok güzel, zengin, dolgun sözler söyler. Ama Yahya Kemal'in söylediği o sözler şiirin kendisi midir? Hayır, şiirin çevresinde söylenilmiş birtakım sözlerdir. Yahya Kemal'den şiir isterim. Yahya Kemal'in asıl şiir bilgisi: «Şu şöyle olmalıdır, bu böyle olmalıdır» demesinde değil, söylediği mısralardadır. Bence önemli olan Yahya Kemal'in şiirden anlaması değil, şiiri bilmesidir. Şiirin ne olduğunu biliyor ki şiiri yaratıyor. Estetikçi de şiirin ne olduğunu bilse oturup şiirden konuşmaz, şiiri yazar.

Yahya Kemal şiirin ne olduğunu bilir, güzel şiirler yaratır. Şiiri anlar, anlatır. Birçok şairlerin büyüklüğünü bize o sezdirmiştir. Ama Yahya Kemal'in şiirden anlamadığı da olur. Niçin olmasın? O da bir insandır, yanılabilir; güzel olanı çirkin, çirkin olanı güzel sanabilir. Demek ki bir şair olarak Yahya Kemal'e inanırım, ama bir estetikçi olarak inanmam. Bir gün bir yerde oturmuş, Yunus Emre'den açmıştık. İçimizden biri Goethe'nin bir sözünü andı: bir başkası: «Yo! Yunus'tan konuşulurken Goethe'nin sözü edilmez» dedi. Anlamadık: «Niçin» diye sorduk. «Goethe büyük bir adamdır; ama Goethe ateşin ancak çevresinde dolaşmıştır. Yunus ise ateşin içindedir» dedi. Güzel buldum o sözü. Estetikçi ateşin, sanatın çevresinde dolaşan adamdır, birçok parıltılar sezebilir; ama şair, sanatçı ateşin içindedir. Şiir söylerken, eserini yaratırken ateşin içindedir. Anlatmaya kalkınca o da dışarı çıkmış olur. Ateşin içinde yanan kimsenin yanarken, ateşin içindeyken söyledikleri doğrudur; ateşten çık-

tıktan sonra söyledikleri ise ancak birer hâtıradır, her hâtıra gibi de eksik kalan bir yanı vardır. Bunun içindir ki ben: «Şiirin ne olduğunu estetikçiye sormam, şairden şiiri isterim, şiirin ne olduğunu onunla anlarım» dedim.

Paul Claudel'in *La Ville* adlı bir dramı vardır; gençliğimde okumuştum. Sonradan o kitabı bulamadım, belki de aramadım. O dramda neler oluyor, bugün sorsan hatırlamam. Ama bir sözü vardır, onu unutamıyorum. Feylesof şaire: «Ey şair, sen hiç bir şeyi açıklamıyorsun, ama her şey seninle açıklanıyor» der. Benim de şairden istediğim işte öyle bir şeydir: şiirin ne olduğunu anlatmıyacak, açıklamıyacak; ama bana öyle bir şiir söyleyecek ki şiirin ne olduğu benim içime doğuverecek. Şiir üzerine yazılmış çok yazılar okudum. Şevket; bunca yıldır ben de yazıyorum. Ama hiç biri bana şiirin ne olduğunu

Hammer - Kostantius
Albert Gabriel

FATİH SULTAN MEHMET

İstanbul'un alması - Eski hâli

ve

*Türkler İstanbul'a
neler getirdiler?*

YENİ ÇIKTI

Fiatı: 120 Lira

Mecmuamızın abonelerine
yüzde 20 indirim yapılır.

Cahit Sıtkı Tarancı'dan

✓ Şevket Rado'ya

Mektuplar

2

17 MAYIS 2001

III

Şevketçiğim, 23.5.1935

Şu son günlerde insanlara olan ilişkilerimin —kalbi alacak ve vereceklerimin— bir bilançosunu yapmış, seni de, yüreğim parçalanarak, vefasızlar arasına koymak mecburiyetinde kalmıştım.

Fakat hasretimiz kadar uzun ve dostluğumuz kadar samimi ve güzel mektubunu aldktan sonra, bilançomdaki sana lâyük olan yerini aldın. Buna senden fazla ben memnunum. Zira kaybettiğimi vehmettiğim bir aziz dostumu yeniden kazanmış bulunuyorum.

Be yaz kâğıt karşısında duyduğun tik-sintinin ben de âşinâsıyım. Fakat, ne yalan söyleyeyim, ben mektup yazmakta ve bilhassa mektup okumakta daima bir teselli buldum. Avutulması güç gönlümü avutmak imkânlarını elde ettim. Posta müvezzilerini ne kadar sempatik bulduğumu, onlara karşı henüz itiraf edilmemiş ne kadar büyük bir minnettarlık duyduğumu söylersem katiyen hayret etme.

Müvezziin uzattığı bir mektup bana hayatta olduğumu, ışıklar, renkler, şekiller ve rakamlar arasında bir yer işgal ettiğimi, bir kelime ile, yaşadığımı bana hatırlatır. Vehmettiğim gibi yalnız değilmişim, beni düşünen, beni öz-

leyen, benimle konuşmak, dertleşmek veyahut neşesini ve saadetini benimle paylaşmak isteyen biri varmış diye düşünür ve Baudelaire'in «*Ah ne jamais sortir du nombre et des êtres*» mısraının derin ve insanî mânâsını kavrarım.

Amme hizmetleri içinde posta ve telgraf hizmetini, sırf bu psikoölojik vasfı yüzünden, bütün diğer amme hizmetlerinden üstün tutmakta haklı olduğumu teslim edersin sanırım.

Hukuki tabirlerle başım hoş olmadığı halde, en yakın bir dostuma yazdığım bu en candan mektubumda, bu tabirlerle idarei kelâm etmem, o aziz dostu «biricik Şevketçiğime» mayıs ayı sonlarında olduğumuzu ve benim çalıştığımı hatırlatmak içindir.

On beş mayıstan beri izinliyim ve büyük bir faaliyetle çalışmaktayım. İmtihanlarımız on haziranda başlıyor. Babama ve dostlarıma karşı mahcup olmamak için, bu güzel mayıs günlerinde, daracık ve kasvetli bir odaya kapanarak, somurtkan kitaplarla, notlarla düşünüp kalkmayı vicdanî bir vazife telâkki ediyorum.

Sen Ankara'ya alışmışsın, zaten insan neye alışmaz ki Şevketçiğim. Sevdiklerimiz ölümüne şahit ola ola ölüme de bir parça alışmış sayılmaz mıyız?

İstanbul Pasthanesi âlemlerinize katıla katıla güldüm. O pasthanede, gur-

bette imiş gibi, yerini yadırgadığın, sıklığı besbelli. Benim de edebiyatçı kadar sinirime dokunan bir tip yok. Sen ve senin gibi bizden birkaç kişi müstesna, ötesi paçavra gibi bir şey. Hepsini menfaat ve riya peşinde koşan sinsi donkişotlardan başka nedir ki?

«Fakat nihayet bu oyunla vakitler iyi geçiyor!» diyorsun. Ah, o mendeburlukların bu kadarcık bir faydası da mı olmasın?

Muhip (*) hakkında işittiklerinizde zerrei hakikat yok değil. Ben de Muhib'i aylardan beri görmemişim. Geçen hafta, Kadıköyü'ne dönerken, lüks mevkide Muhib'i bir Rus kadınıyla görmiyeyim mi? Tabii yanlarına gittim. Zaten Rus kadını yabancıymız değil. Bizim eski Turan, namı diğerle Kırmızı pasthanede çalışan —ki şimdi Moskova Pasthanesinde icrayı faaliyet etmektedir— Rus kadını. Hani Muhip, «ben bu kadından Rusça öğreneceğim» derdi. İşte o kadın. O gün tabii Muhib'le serbest konuşamadık. Ondan sonra da kâratayı göremedim ki fazla malûmat alayım.

Gelelim ana meseleye. Benim şu son zamanlarda hemen hemen hiç şiir yazdığım yok. Bütün hülyalarımı tatile saklıyorum.

Senin şiirlerine gelince, bahar tasvirin fena değil. Bir kere şekil noktasından, onbirli mısralarda altı beş taktiini kaldırman çok güzel. «Ülke» kelimesini de tam yerine koymuşsun, fakat Yahya Kemal'in şiirinden sonra nazarı dikti belbedeceğini pek zannetmiyorum. Bu şiirin tam mânâsıyla bir mystique naturaliste oluyorsun. İkinci şiirin önce daha derin ve insanî. İkinci kıtanın son iki mısraını şöyle yapsan da iyi olur gibi geliyor bana:

Bakıp da ağlarım ölümlerimin
Senelerdir susan resimlerine.

Zira o duvar kelimesine lüzum yok. İmler ister duvarda, ister albümde, arse cebinde olsun. Asıl mesele sana

ölümleri hatırlatmasında. Aramızda kal-sın, şu son zamanlarda hiç birimiz mükemmel bir şiir veremedik. Etrafa karşı mahcup olmamak için tatilde çalışmamız lazım.

Feridun Fazıl'a selâmlar. Yakupcuğumun hasretle gözlerinden öperim. Feridun Fazıl'ın istediği şeyi küçük bir kâğıda yazıyorum, kendisine verirsin.

Münasip bir zamanda gidip annenini elerini öpeceğim. Zahmet değil, benim için en tatlı vazifelerden biridir.

Şimdilik bu kadar Şevketçiğim. Ziya da (**) çalışıyor, selâmları var. Ben de sana muvaffakiyetler diler, dost gözlelerinden doya doya öperim şekerim.

Cahit Sıtkı

Ahmet Hamdi'yi epey var göremedim. Nurulah Atâ ile, mektubunu almadan bir gün evvel beraberdik. Bir daha görüşümde hürmetlerini söyleyirim.

C.S.

IV

Şevketçiğim,

15.7.1935

Anlaşıldı, senin yazacağın yok. Fakat ben dayanır mıyım, dayanabilir miyim?

Evvela imtihanlarını atlattığın için seni tebrik ederim. Benim imtihanlar kötü mü kötü. Biraz sonra mufassalan anlatırım.

Ne âlemdesin? «Bahar» şiiri ne oldu?

Akşam gazetesinde ara sıra mektuplarını okuyorum. Doktor İzzettin Şadan'la yaptığım mülakat çok hoşuma gitti. Sami de o yazıdan bir fıkrasında bahsetti. Herhalde görmüşsündür. Şimdi ne ile vakit geçiriyorsun? Feridun Fazıl şüphesiz hummalı bir faaliyettedir. Sen buradayken beraber düşündüğümüz, senin Nurulah Atâ'ya söylediğin

(*) Ahmet Muhip Dranas.
(**) Ziya Osman Saba

Tarih ve Edebiyat Mecmua'sı, yıl: 14 / sayı: 8
1. Ağustos 1978, s. 4-6

Cahit Sıtkı Tarancı'dan

Şevket Rado'ya

Mektuplar

Değerli şair Cahit Sıtkı Tarancı ile, şiir yazmaya «Şevket Hıfzı» imzasıyla başlamış olan Şevket Rado şiir dünyasına hemen hemen aynı yıllarda girmişler, ilk şiirleri dergilerde çıktıktan sonra birbirlerini arayıp bulmuşlar, aralarında kardeşlik derecesini bulan dostluk değerli şairin hazin ölümüne kadar devam etmiştir. Şevket Hıfzı, askerliğini yaparken ve gazeteci olarak Ankara'ya gittikten sonra Cahit Sıtkı ile temasını mektuplaşmak suretiyle sürdürüyordu.

1934 yılından başlayarak 1951 yılına kadar devam eden bu mektuplarda, Cahit Sıtkı Tarancı bütün şair hüviyetiyle görünmekte, sevinçlerini ve üzüntülerini anlatmaktadır. Bu mektupların, merhum şairin insan tarafı ile edebî şahsiyetinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağını umuyoruz.

Şevketciğim,

15.3.1934

Cuma günü akşamleyin içim sıkıldığı bir anda mektubunu aldım. İçimdeki atmosfer hemen değişiverdi. Bir dost sesindeki sıcaklığa meğer ne kadar hasretmişim!

Ahmet Hamdi'yi dün Akademi'de ziyaret ettim. Şükûfe Nihal'in tâbiri vehile Çinişi mısralarını bana da okudu. Bugün ezberimdeler bile. Ahmet Hamdi bizim müdür muavinini Ankara'dan tanıdığı için kendisinden bir tezkere aldım. Müdür muavinimizin bana izin vermesi muhal bir şeydir. Hoş ben ondan izin almaya tenezzül etmezdim ya... Fakat ne yaparsın ki nâmevcutlarımız (1) çok. Yerimden kımıldıyama-

mak ıstırarındayım. Yoksa kaçmak ne güne duruyor? Neyse, çarşamba akşamı için izinliyim ve o akşam için beraberiz. Aziz üstadımız ve dostumuz Ahmet Hamdi ile geçireceğimiz müstesna dakikaları düşündükçe bana bu müjdeyi vermiş olduğun için boynuna sarılacağım geliyor Şevketciğim. -Serseri ruhlu gemiler, Beni almağa geldiler- şiirin ne oldu? Bitirdin mi? Aman Şevketciğim, sahiden seni almağa gelirlerse sonra biz sensiz ne yaparız? Bizi de gemine almak lutfunda bulunursan o vakit bize göre hava hoş.

Ben de iki yeni şiir yazdım... Ahmet Hamdi'ye okuduğum gibi sana da okurum. Şimdilik gözlerimden öperim aziz kardeşim...

Cahit Sıtkı

(1) Bulunmadığım günler.

17 MAYIS 2001

II

Canım Şevketciğim

9.4.1935

«Yakın» nefretiyle «uzak» hasretinin gırtlak gırtlığa geldiği genç ve insan mektubunu günlerden beri cebimde taşıyorum. Ne güzel ve şerefli bir kavga ya girişmişsin Şevketciğim! Sana silâh arkadaşlığı edemediğime ne kadar esef ettiğimi bilemezsin... Orada dost bulamamana sevindim; bu, sende var olduğunu bildiğim bir meziyyetin- dostlarını seçmek hususundaki titizlik meziyyeti- tecellisidir. Şevketciğim, aramızda kan rabitası yok, aynı mahalle çocuğu da değiliz, mektep arkadaşlığımız da yoktur... Fakat dostuz, damarlarında aynı kan taşımamızın, sokakta aynı oyunu oynamamızın ve aynı sırada oturmanın temin edemeyeceği kuvvetli ve kırılmaz bir rabita ile birbirimize bağlıyız. Yalnız kaldığım vakitler varlığını yanıbaşımdaya duyduğum sevdik çehrelerden biri de sensin. Bizi tesadüfler tanıştırmadı... Biz, birbirimizi aradık ve bulduk.

Şevketciğim, dünyada tahayyül ettiğim sevgiliyi ve saadeti bulamadım. Fakat tahayyül ettiğim dostu buldum. Bu, saadete yaklaşan velût ve zengin bir tesellidir. Ankara'ya gidişinin beni üzmesi ve mahzun bırakması bundandır. Mamafih, senin de söylediğin gibi, mesafe denen canavar bu kıl kadar ince ve yaşamak arzusu kadar kuvvetli bağı koparamaz.

Oradaki edebiyat muhitinden şikâyetinin âşinasıyım. Zaten edebiyat muhiti nerede çirkef degildir ki?

Bereket versin, sevgili Yakup (2) yanıbaşındadır. Onun daima gülen yüzü, mûtat neşesi seni avundursun.

İstanbul'u sevdiğini bildirdim ve bu sevgiyi anlardım. Fakat İstanbul'a bu kadar hasret çekeceğini düşünmemiş-

tim. Bunda Ankara şehrinin dahli olsa gerek. Bana öyle geliyor ki şimdi gözlerinde tüten İstanbul sence Haşim'in «O belde! Hangi bir kı'ta-i muhavyelde?» si gibi bir şeydir. Henüz iş bulamadığına, daha doğrusu aramadığına hata ediyorsun. Parasızlığın ve sıkıntının ne demek olduğunu ben bu sene çok iyi anladım. Aman! İhmal etme... Akşam muhabirliği sana kifayet etmez. Kanaatkâr olduğunu biliyorum. Fakat durup dururken sıkıntı çekmenin yeri mi ya?



Cahit Sıtkı Tarancı

Selâmlarını ait olduğu makamlara (?) bildirdim. Nurullah Atâ (Ataç) teşekkür etti ve selâm yolladı. Ankara'yı beğenip beğenmediğini soruyor. Ben de sıkıldığımı söyledim. Ziya Osman selâmına ve kendisi için yazdığın cümleye çok memnun oldu. Sana mektup yaz-

(2) Yakup Sabri Olcayto, gençliğinde şiir yazardı.

işaret ettiği istikameti verdi ve hemen bana da dönerek «gittiğimiz yer sığ, ne yapalım?» diye sordu.

Cemal Bey, o anda ancak Atatürk'ün emrini yerine getirmeyi düşünüyordu. Ben telaşlanmıştım. Atatürk'ün yanında kendimden geçtim. «Yahu sığ ise niçin gidiyorsun, stop etsene.» diye bağırdım; zavallı Cemal Bey de şaşırmişti. «Nasıl stop ederim» diyerek Atatürk'ü göstermiş ve «o emir verdi» demiş. Fakat yine de benim bu müdahalem üzerine yolunu kesip istikameti değiştirmişti. Bizi arkadan dinleyen Atatürk kahkahalarla gülüyordu. İşte şimdi de bu Cemal Bey, Atatürk emir verdiği için bu Ertuğrul yatıyla Hindistana kadar gidebileceğini söylüyordu.

Karadenizin ne hal alacağı malum de-

Tarih ve Edebiyat
Yayınları

Şevket Rado

SAADET YOLU

Daha iyiye, daha güzele
doğru denemeler

Yeni çıktı

Fiatı: 100 Lira

Mecmuamızın abonelerine
yüzde 20 indirim yapılır.

ğildi. Gayet dar yapılmış, ilavelerle havalaleli bir hal almış olan bu geminin ani bir fırtına çıkarsa denize ne derecede kadar mukavemet edebileceğini kimse kestiremiyordu. Üstelik şimdiye kadar öyle bir tecrübe de geçirilmemiş olduğundan arkadaşlarla beraber çok telaşlanmıştık. Nitekim bu telaşımızda ne kadar haklı olduğumuzu da görmekte gecikmedik.

Güzel bir hava ile sabahın erken saatlerinde Zonguldağa varmıştık. Ordaki tesisatı ve icap eden yerleri gezerken yatağın süvarisi Cemal Beyden, barometrenin düşmekte olduğunu, bunun için de bir an evvel yata dönüş Zonguldaktan hareket etmemiz lâzım geldiği yolunda bir haber aldık. Atatürk, buna rağmen tetkiklerini yarıda bırakmak istemedi. Tetkikler tamamlandıktan sonra yata döndük ve hemen hareket edildi. Zonguldaktan ayrılalı hayli olmuştu. Şile önlerine geliyorduk ki, ani bir fırtına koptu. Yukarı güvertede, sonradan Atatürk'ün yemek yemesi için Denizyolları Umum Müdürü Sadullah Bey tarafından ilâveten yaptırılmış olan köşk büyük bir havale teşkil ediyor, vapuru rüzgârın aksi istikamete sürüklüyordu.

Gemi, bu yüzden fena halde yalpalıyordu. Sallantı o dereceyi bulmuştu ki, artık güvertede durulamıyordu. Bazı arkadaşlarla birlikte telaş içinde elimizde çakılar tenteleri kesmeğe başlamıştık. Hatta bir aralık köşkü yıkmayı dahi düşündük. Bütün bu fırtına ve kıyamete rağmen Atatürk, hiç bir şeye aldırıyor. bilâkis telâşımıza gülüyordu. Bir yandan da gramofona zeybek plâgını koydurup çaldırıyor ve kendileri de beraber bazı arkadaşlarla zeybek oynuyordu. Bu Zonguldak seyahatinin son kısmı böylece bizim için çok heyecanlı ve telâşlı geçmişti.

Nurullah Ataç'tan Şevket Rado'ya Mektuplar

26 mart 1945

Azizim Şevket,

Ankara Halkevindeki konuşmam, İstanbul gazetelerince beğenilmemiş, duyduğum. Kızışmalar, köpürmüşler de homur homur homurdanıyorlarmış. Sağduyu uzmanlarımızdan birinin tepesi atmış: «Ne demek! böyle lakırdı edenleri halkevlerine sokmamalı!» diye bağurmuş... Gelip anlatanlar oldu, ama merak edip de gazeteleri aramadım. Niçin arıyayım? hoşlanmıyorum ki o adamların yazdıklarından! Nereden açsalar, düşüncülerinde, deyişlerinde bir yavanlık var, insanı, maazallah! insan oğlundan soğutur. Beni yeriyorlarmış, o da mı dert?

Senin yazıyı okudum. Meğer bütün gürültü bir telefon haberinden çıkmış... O haberi veren ne de güzel anlamış benim dediğlerimi! ben: Şiirde ne vezin, ne kafiye, ne ahenk, ne de mânâ lazımdır. Şiirden estetikçiler anlamaz, şairler anlar. Şiir tarif edilemez; onu biz ne olduğunu bilmediğimiz için seviyoruz, demişmişim. Hepsini yanlış değil; hakkını yemiyelim, bazı sözlerimi şöyle anlar gibi olmuş. İnsan oğlundan

umut kesilmez, ne de olsa öteki hayvanlardan üstündür... Sen de işin yokmuş gibi beni korumağa, savunmağa kalkıyorsun. Var ol, var ol ya, boşuna zahmet, «gözlerinde, kulaklarında nur olmıyan» kimselere ne desen dinlemezsin.

Benim konuşma beş buçukta başladı, yediye çeyrek kala bitti. Daha da söyledim, çabuk çabuk yorulmam: gelenler arasında uzak yerde oturanlar da vardır diye düşündüm, onun için sustum. Bir saat bir çeyrekte neler söyledim, şimdi hepsini anlatamam; doğrusu ben de pek hatırlamıyorum: sözü oradan oraya geçirerek birçok şeylere dokundum. Şiirde mânâ üzerine neler dediğimi şöyle bir toparlamağa çalışayım.

Şiirde mânâ lâzım değildir demedim, şiiri şiir eden mânâ değildir dedim. Hoşafı da hoşaf eden su değildir, ama susuz hoşaf olmaz... Bunu bir ben söylemiyorum, benden önce, çok kimseler söylemiş. «Mısra-i berceste-i mevzun bir ma'na iki» diye bir mısra vardır, kimindir bilmiyorum ama oldukça eskidir, ben Müntehabat-i Mir Nazif'te gördüm. Bundan sonra da çok kişiler söyleyecektir: sağ duyusu olan, ama

Buraya kadar vermiş olduğumuz bilgilerden de anlaşılacağı üzere İstanbul basınının, haber niteliğinde verdiği bir iki yazısının haricinde Güney cephesine ait yayınları çok sınırlı kalmıştır. Bunun başlıca sebebi yukarıda izah ettiğimiz gibi işgal güçlerinin sansür politikası ve İstanbul Hükümeti'nin baskısıdır.

Anadolu basını ise Mustafa Kemal Paşa'nın himayesi altında işgallere karşı yürekli bir yayın politikası sürdürmüştür. Nitekim Anadolu basınının bu yayınlarından İstanbul Hükümeti'nin rahatsızlık duyduğunu görüyoruz. Anadolu basınının dilini çok sert olarak nitelendiren İstanbul Hükümeti Mustafa Kemal Paşa'dan üslûbun yumuşatılmasını isterken kendilerinin uyguladıkları baskı politikasını Anadolu'ya taşımak istemişlerdir. Mustafa Kemal Paşa'nın buna verdiği cevap ilgi çekicidir. Şöyle diyordu Mustafa Kemal :

“Hükümetin Maraş ve Urfa'dan daha ileriye gidilmemesi hakkında teklifine karşı milleti tatmin etmek ve Kuvay-ı Milliyeyi durdurabilmek için Fransızların Adana'yı hemen boşaltmaya başlamaları istenilmelidir. Aksi halde Kuvay-ı Milliyeyi kurtarıcı hareketlerinden menetmenin mümkün olamayacağı ve bu ateşin Halep ve Suriye'ye yayılmak üzere bulunduğu, Fransızların Adana ve civarını tahliyede ne kadar acele ederlerse o kadar fayda sağlayacakları kendilerine açıkça anlatılmalıdır. Anadolu basınının sert dilinin yumuşatılması İtilaf Devletlerinin zulüm ve saldırılarına son vermekle mümkündür. Bu kadar haksızlığa, zulme hatta katliama karşı feryat eden masum bir milleti susturmak gibi bir zulüm istenmemelidir. Doğrusu aranırsa dünyanın her tarafında basın, bu gibi sıkı bağlardan sıyrılmış olup hür ve serbesttir”³⁹.

Sonuç olarak ifade etmek istersek; Türk basını içinde özellikle Anadolu basını Güney'deki işgaller karşısında açık bir tavır takınmış ve yayınlarıyla kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır. Bu yayınlar mitinglerde alınan kararları ve yayınlanan bildirileri ihtiva ettiği kadar özellikle işgali, Mondros Mütarekesi, Wilson Prensipleri ve milletlerarası hukuk açısından değerlendiren ve doğurduğu sonuçları dile getiren başyazılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYIPLAR

ŞEVKET RADO

(1913 – 10.4.1988)

Hazırlayan : Cemal AVCI

Türk basını ve fikir hayatı değerli bir üyesini daha kaybetti. Atatürk ve yakın tarihimiz üzerine bazı çalışmalar da yapmış olan Şevket Rado, 10.4.1988 günü arkasında ölümsüz eserler bırakarak hayata gözlerini kapadı.

Şevket Rado, Selânik Milletvekili Rodovişteli Mustafa Bey'in torunu, kasabanın ileri gelenlerinden Hıfzı Bey'in oğludur. Çocukken ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etmiş, ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamış, 1936'da Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur.

Daha sonra İstanbul'a dönerek “Akşam” gazetesinde çalışmaya başladı. Bu gazetede 1934-1940 yılları arasında 25 yıl fıkra yazarlığı yaptı.

Yapı ve Kredi Bankası'nın desteğinde ve Vedat Nedim Tör ile birlikte yıllarca “Aile”, “Resimli Hayat” ve “Doğan Kardeş” (çocuk dergisi) mecmualarını yayınlayan Rado, daha sonra yeni kurulan Tifdruk Matbaasında “Resimli Hayat” mecmuasını “Hayat” mecmuası adıyla neşretti. “Hayat” gibi magazin türünde ve sinema ağırlıklı “Ses” ile bunun yanında “Resimli Roman”, “Ayna” gibi dergileri çıkardı. Bunlar Tifdruk tekniği ile basılan Türkiye'nin en güzel basımlı magazin dergileriydi. 1965 yılında “Hayat Tarih Mecmuası”nı da çıkarmaya başladı.

İ.Ü. Gazetecilik Enstitüsü'nde “Yazı Türleri” konusunda Öğretim Üyeliği de yapmış olan Rado, yıllarca Ankara ve İstanbul Radyolarında yaptığı “Aile Sohbetleri” ile tanındı ve sevildi.

Çok yönlü kişiliğinin şairlik yanı da olan Rado'nun ilk şiirleri “Şevket Hıfzı” imzasıyla “Varlık” dergisinde yayınlandı. Daha sonra bu şiirlerini “Şiirler” ismiyle bir kitapta topladı. Rado, radyo sohbetlerini de “Eşref Sa-at”, “Ümit Dünyası”, “Hayat Böyledir”, “Aile Sohbetleri” isimli kitaplarında topladı. Sovyetler Birliği'ne yaptığı bir gezinin intibalarını ise “50. Yılında Sovyet Rusya” adıyla kitap olarak yayınladı.

³⁹ Nutuk, cilt I. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1987, Sayfa: 516.

Book Review

- Mevlüt Yüksel.....71
Yavuz Aslan, **Birinci Doğu Halkları Kurultayı, (1-7 Eylül 1920, Bakü)**
- Cemil Ozan Ceyhan.....7
Sara Akdik, **Genetik Bilgisinin Biyolojik, Ekonomik ve Ulusal Bakımdan
Ehemmiyeti**
- A. Handan Konar.....81
Münevver Okur Meriç, **Sultan Cem (Hayatı, Esareti, Edebî Kişiliği,
Eserleri, Şiirleri)**

Şevket Rado, as a Poet

Yasemin Mumcu Ay*

Abstract

Şevket Rado, the publisher of long-lived magazines namely *Aile*, *Hayat* and *Doğan Kardeş*, had worked as a columnist for *Akşam* newspaper for many years. Influenced deeply by the opinions of his French teacher Nurullah Ataç regarding the poems and poets, he started to write poems during his high school years; nonetheless he never compiled them in a book since he believed that they were not adequate enough to be collected. When his poem "Kördüğüm" (Gordian Knot) was composed in the name of another person, he made up his mind to compile in a book his poems which were written under the signature of Şevket Hıfzı. The purpose of this study is to present Şevket Hıfzı's quality as a poet after analyzing his poems.

Şevket Rado, who is more widely known as a publisher, wrote poems as well during his adolescence years and afterwards he compiled these poems in a book.

Şevket Rado, born in 1913 in Üsküp, was taken to İstanbul by his family while he was only nine months old when the Balkan War started. Upon completing his secondary education in Vefa and Pertevniyal High Schools, he finished Ankara University, Faculty of Law in 1936 and returned to İstanbul to begin journalism. Aside from working many years as a columnist for *Akşam* newspaper, he published *Aile*, *Hayat*, *Resimli Hayat* magazines and *Doğan Kardeş* magazine for children. He also managed publishing business of *Ses*, *Resimli Roman*, *Ayna*, *Hayat Spor* and *Hayat Tarih* magazines.

Şevket Rado, who taught literature in several high-schools and gave lectures on types of writing in İstanbul University-Institute of Journalism, published his first works of art under the signature of Şevket Hıfzı in *Muhit*, *Milli Mecmua* and *Varlık* magazines. Rado, who is more widely known as a publisher rather than as a poet, also served as a member of TDK (Turkish Language Institution) and he passed away in 1988¹.

* Adnan Menderes University, Aydın

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

12 ARSIN 2010